

**ADAPTACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA
MIGRANTÓW Z UKRAINY W POLSCE
- PROBLEMY I POTRZEBY PORADNICZE**

Opracowanie na podstawie badania prowadzonego
przez zespół badawczy
Międzynarodowego Centrum Pomocy Psychologicznej
w ramach projektu

pt. Poradnictwo dla migrantów Ukrainy - promocja i diagnoza

dofinansowanego ze środków

RZĄDOWEGO PROGRAMU WSPIERANIA ROZWOJU
ORGANIZACJI PORADNICZYCH NA LATA 2022-2023
- KONKURS RPWROP EDYCJA 2022 – PRIORYTETY 1-3

Przygotowanie broszury: Oksana Mytiai, Dorota Wiktorowska
pod kierownictwem Joanny Górczyńskiej

Listopad 2023

WSTĘP

Od listopada 2022 r. do października 2023 r. Fundacja Międzynarodowe Centrum Pomocy Psychologicznej przeprowadziła badanie pt. *Adaptacja społeczno – zawodowa migrantów z Ukrainy w Polsce – potrzeby i problemy poradnicze* w ramach projektu pt. *Poradnictwo dla migrantów Ukrainy - promocja i diagnoza*. Projekt był dofinansowany ze środków Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Organizacji Poradniczych na lata 2022-2023.

Kilka słów o naszej organizacji: Międzynarodowe Centrum Pomocy Psychologicznej działa na rzecz osób z doświadczeniem migracji, prowadząc Punkt Wsparcia Cudzoziemców na zlecenie Urzędu Miasta Tychy. Jesteśmy organizacją założoną w Polsce przez obywatelki i obywateli z Ukrainy przebywające/yh w Polsce od wielu lat. W naszych szeregach pracują też Polacy, którym bliska jest skuteczna adaptacja cudzoziemców w RP. Swoimi kompetencjami wspieramy migrantów i migrantki.

Wybuch wojny na Ukrainie to punkt zwrotny dla naszej organizacji. Nagle, z dnia na dzień, staliśmy się przystanią dla wielu uciekinierów i uciekinierki wojennych – osób w bardzo trudnej sytuacji. Udzielaliśmy i udzielamy im różnorodnej pomocy – od socjalnej, poprzez doradczą, organizowanie zajęć integracyjnych dla dorosłych i dzieci, a także nauczamy języka polskiego. W ciągu tego czasu udzieliliśmy wsparcia kilku tysiącom osób. Ważnym aspektem naszej działalności jest doradztwo/poradnictwo z takich dziedzin jak: psychologia, prawo, doradztwo zawodowe, zakładanie firm przez cudzoziemców w Polsce, sprawy socjalne i inne.

Aby działać skuteczniej w tym obszarze postanowiliśmy zgłębić temat potrzeb i problemów poradniczych migrantów mieszkających w Polsce, by móc skuteczniej projektować działania pomocowe w tym obszarze.

Dzięki uzyskanemu dofinansowaniu przeprowadziliśmy badanie społeczne zgłębiające ten problem. Wyniki badania są wartościowe dla wszystkich instytucji i organizacji niosącym pomoc cudzoziemcom w Polsce. Szczegółowe dane z niego umieściliśmy w raporcie (jego pełna wersja zamieszczona jest na stronie <https://fundacjamcpp.pl>, zapraszamy do zapoznania się). Dzisiaj chcemy podzielić się z Państwem efektami naszej pracy w wersji skróconej – najważniejsze wyniki i wnioski z badania umieszczamy w niniejszej broszurze. Zachęcamy Państwa do zapoznania się z nimi.

Słowo wyjaśnienia: w niniejszym opracowaniu wymiennie będziemy używać słów: PORADNICTWO, DORADZTWO I KONSULTACJE. W języku ukraińskim nie ma jednego odpowiedniego słowa. Migranci/teki najczęściej określają tę formę wsparcia KONSULTACJAMI. Postanowiliśmy używać tych słów wymiennie, tak aby raport był czytelny i zrozumiały.

Nasze opracowanie rozsyłamy do wielu urzędów i organizacji pozarządowych, które świadczą pomoc dla migrantów/tek z Ukrainy.

Szanowni Państwo, prosimy, traktujcie tę broszurę jako nasz prezent i podziękowanie za całą pomoc, którą świadczycie na co dzień - za życzliwość, za uśmiech, za profesjonalizm. Dzięki Waszemu zaangażowaniu - obywatele i obywatelki z Ukrainy, którzy/re goszczą w Polsce znaleźli/lazły tu bezpieczną przystań, odnaleźli warunki do życia, edukacji i rozwoju. Jesteście wspaniali!

W imieniu MCPP oraz zespołu badawczego

Oksana Mytiai

Prezeska

Krótki opis badania

Jakie były cele badania?

CEL GŁÓWNY:

Identyfikacja głównych problemów i poznanie potrzeb poradniczych związanych z adaptacją społeczną i zawodową migrantów z Ukrainy w Polsce. Do celu głównego skonstruowano dwa cele szczegółowe:

cel szczegółowy 1:

Poznanie głównych problemów i potrzeb poradniczych związanych z adaptacją społeczną migrantów/tek z Ukrainy w Polsce.

cel szczegółowy 2:

Poznanie głównych problemów i potrzeb poradniczych związanych z adaptacją zawodową migrantów/tek z Ukrainy w Polsce.

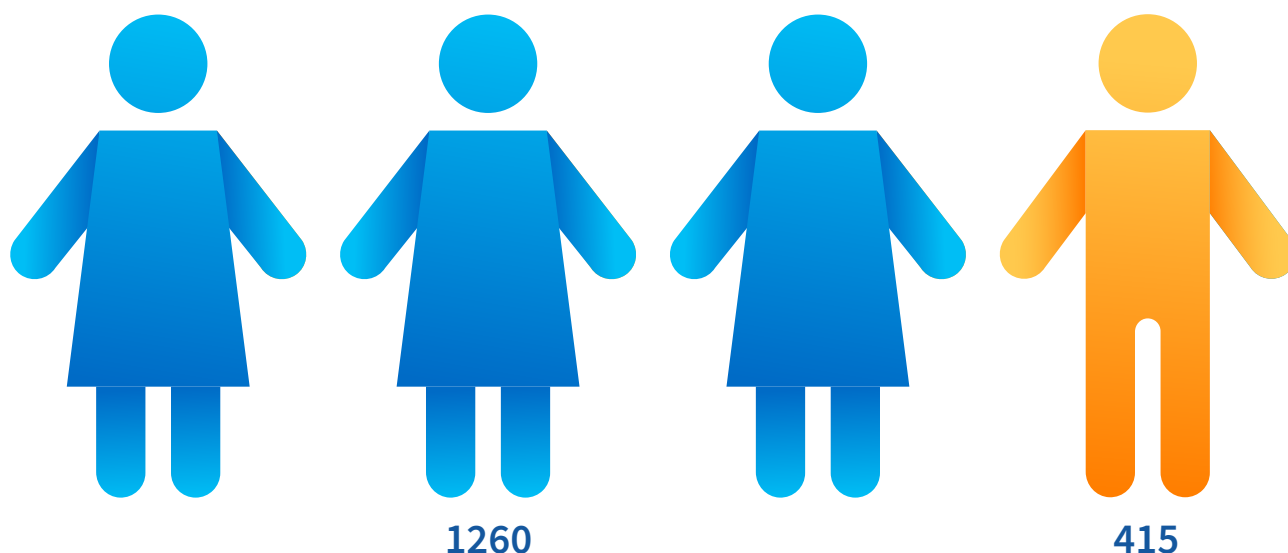
Jak realizowano badanie?

OPIS BADANIA, METODY I NARZĘDZIA:

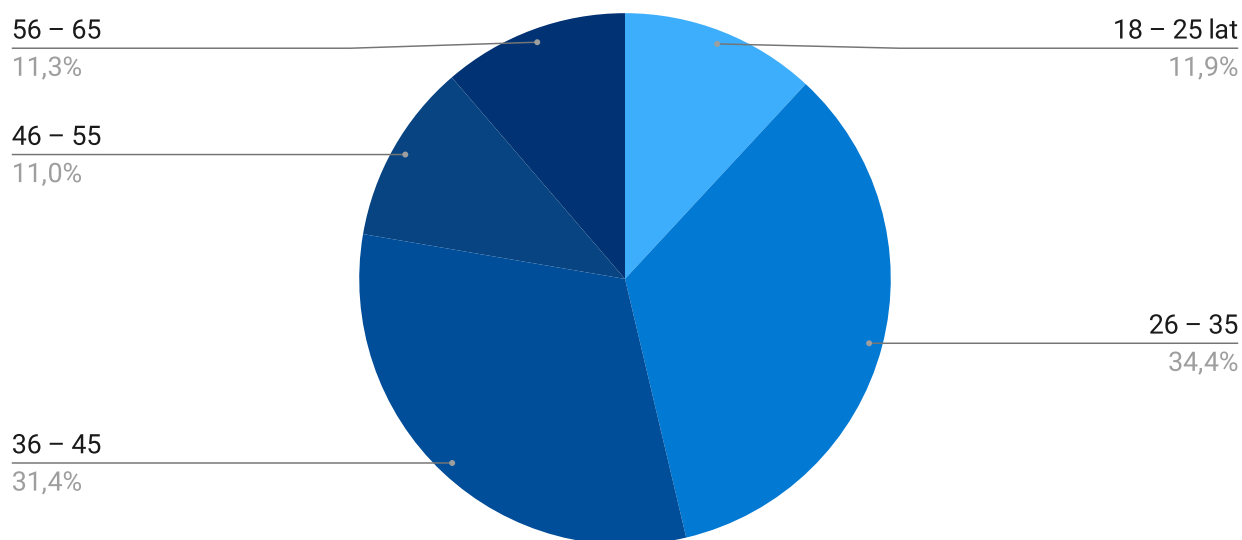
Ze względu na chęć uzyskania informacji od bardzo dużej ilości osób zrealizowaliśmy badanie jakościowe z wysoko zestandaryzowaną techniką. W badaniu wykorzystano ankietę kwestionariuszową w wersji papierowej i online. Badanie miało zasięg ogólnopolski, a liczba respondentów/tek wyniosła 1675.

Kto znalazł się wśród respondentów/ek?

W badaniu wzięło udział 1260 kobiet i 415 mężczyzn. Większa liczba kobiet - respondentek wynikała ze struktury populacji generalnej, co jest wynikiem migracji wojennej, która w przeważającej mierze dotknęła kobiety i dzieci.

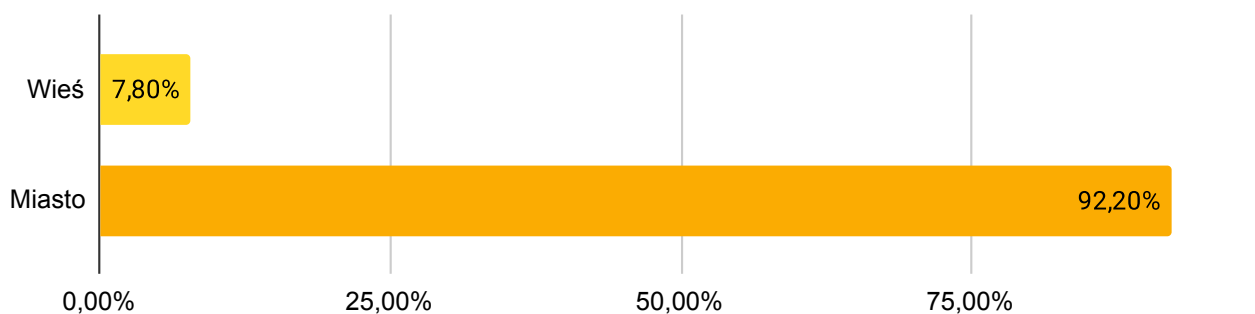
Nasi respondenci byli w różnym wieku. Największa liczba badanych znajdowała się w przedziale 26-45 lat, ale były reprezentowane wszystkie grupy wiekowe.

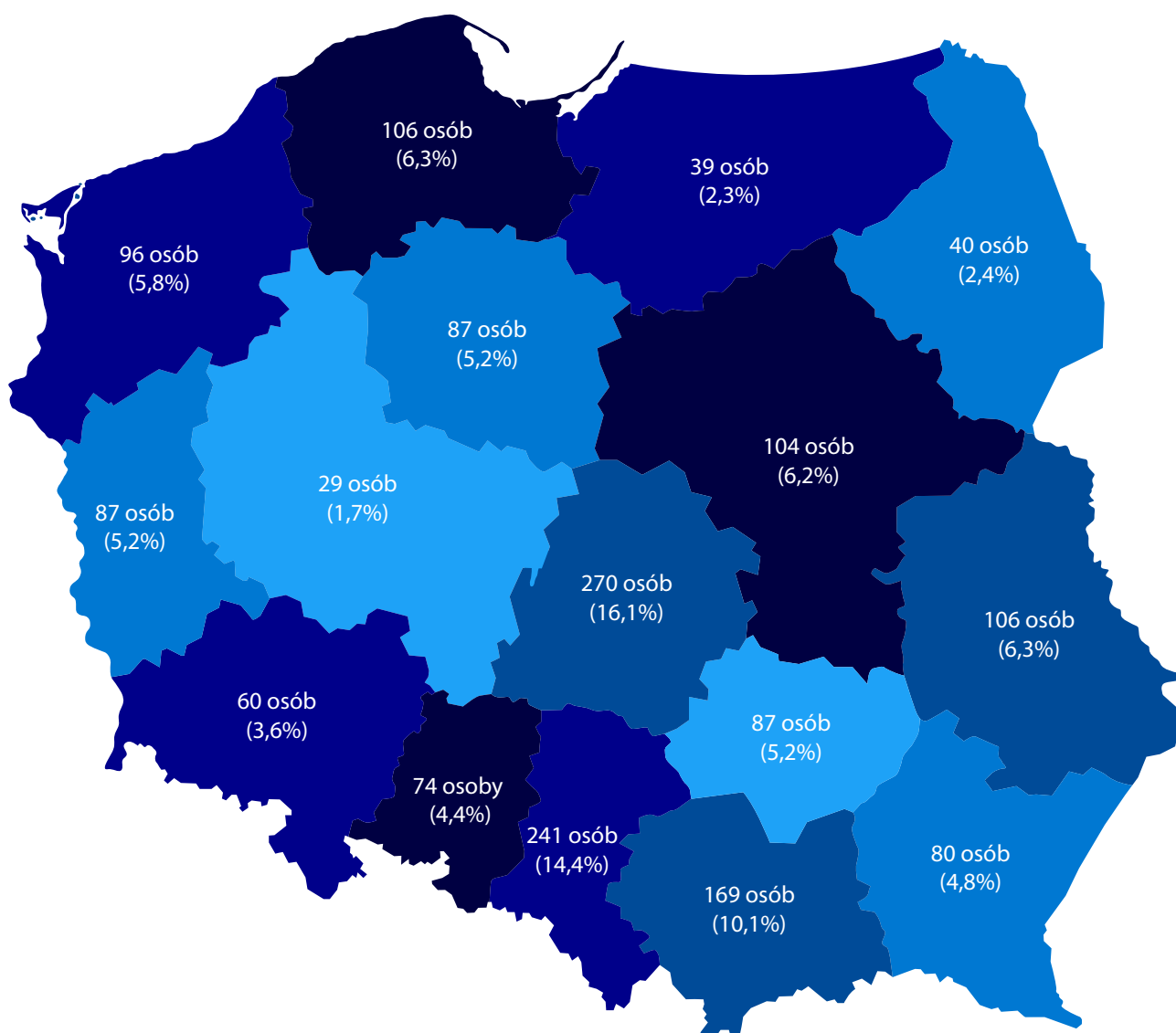
Nasi respondenci/tki reprezentowali różne poziomy wykształcenia, większość osób posiadała wykształcenie średnie i wyższe. Nieco mniej osób ma wykształcenie niepełne średnie.

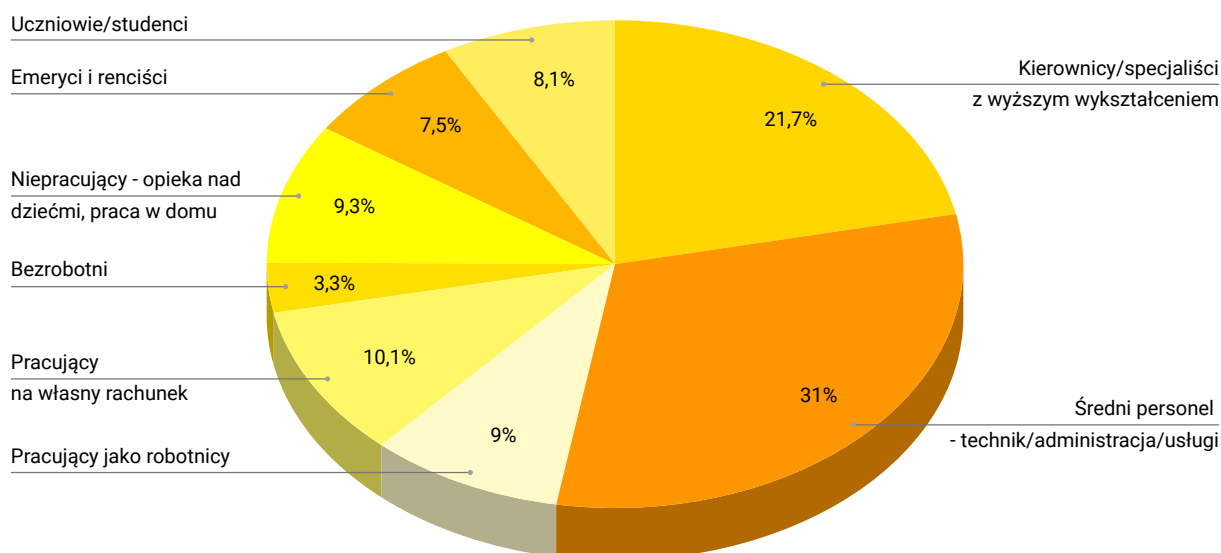
W czasie przeprowadzania ankiet stwierdzono, że obecnie 7,8 % respondentów/ek zamieszkuje na wsi, a pozostałe 92,2 % osób w mieście. Zapewne jest to wynikiem większej dostępności miejsc zamieszkania i pracy w większych aglomeracjach.

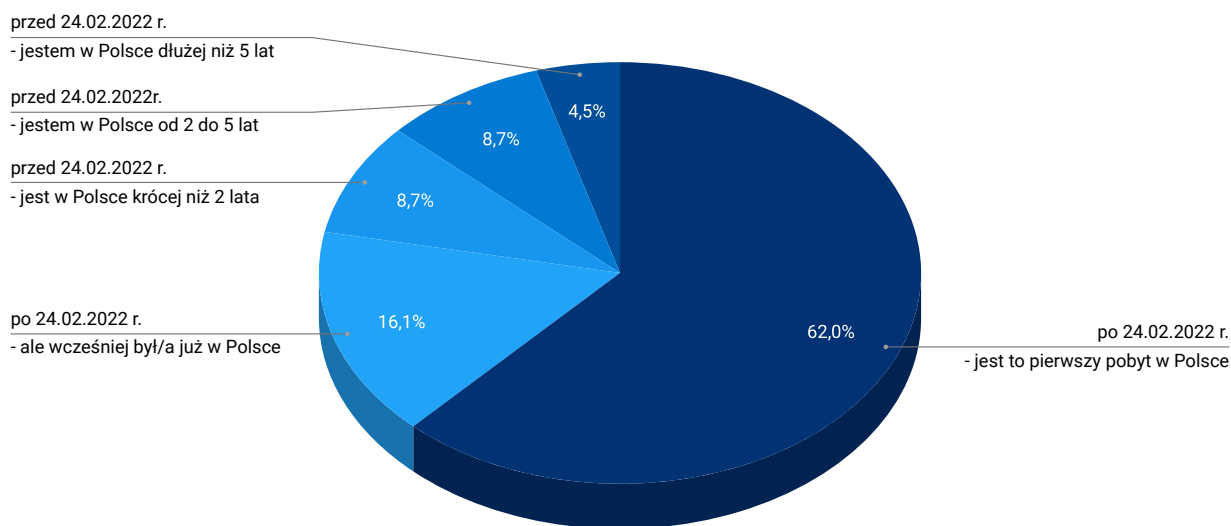
Dobierając respondentki/rów udało nam się zaprosić do badania osoby zamieszkujące we wszystkich województwach. Najliczniej reprezentowane były województwa: łódzkie, śląskie i małopolskie.

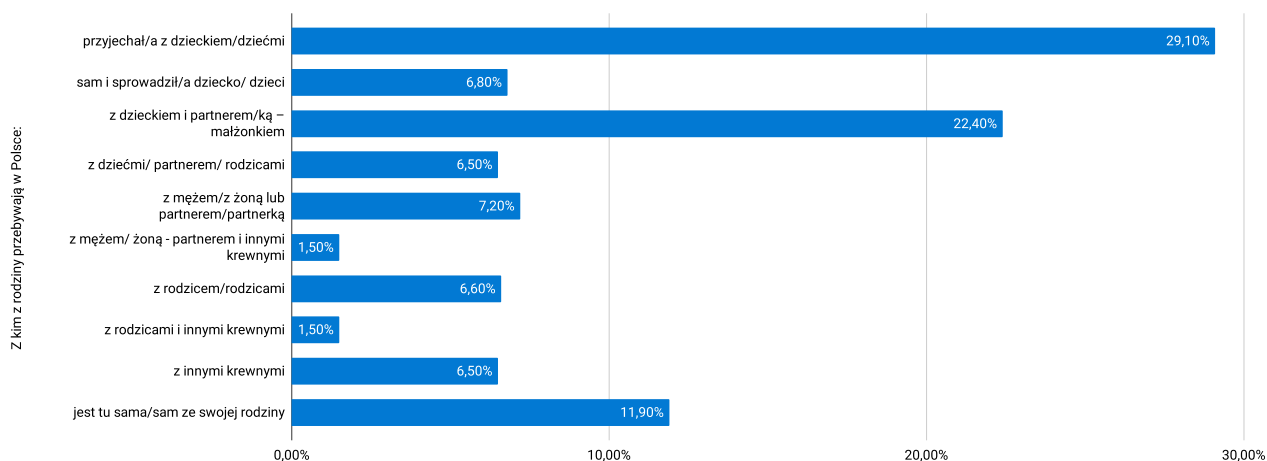
Sprawdziliśmy także jaka była sytuacja zawodowa respondentów/tek przed przyjazdem do Polski. Większość osób pracowało w Ukrainie jako średni personel/technik/pracownik administracyjny/pracownik usług oraz na stanowiskach robotniczych. Byli jednak przedstawiciele/lki wszystkich poziomów zatrudnienia a także uczniowie/ce, studenci/cki, emeryci/cki, renciści/stki i osoby bezrobotne.

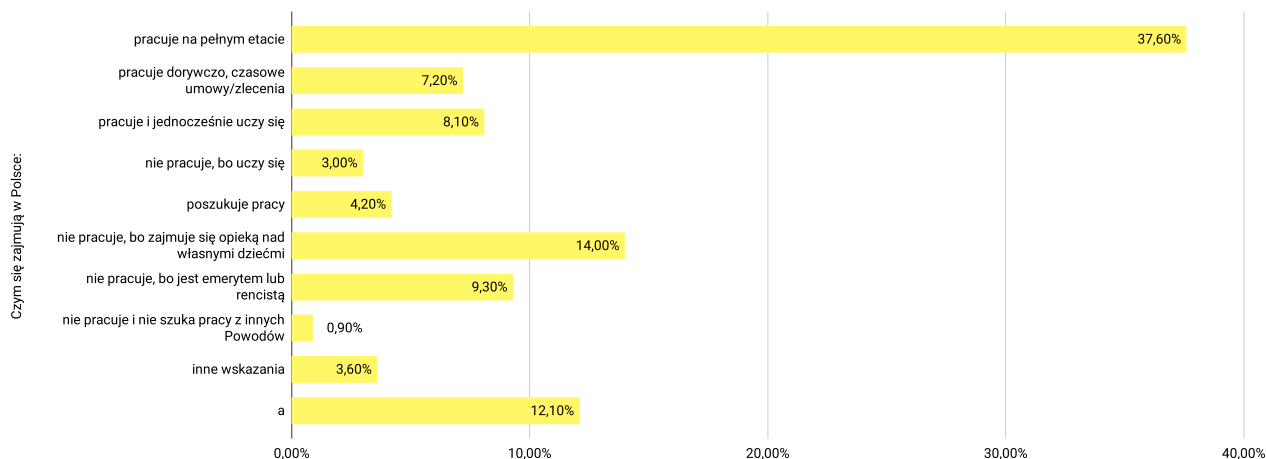
Z ankiet dowiedzieliśmy się także jak długo nasi respondenci/cki są w Polsce. Okazało się, że większość badanych osób jest w Polsce po raz pierwszy i przybyła po 24.02.2022.

Respondenci/cki zostali/ły także zapytani/e o to z kim ze swojej rodziny dotarli/ły do Polski, migrując z Ukrainy. Dane wykazały, że większość badanych osób przebywa z dziećmi na terenie Polsk (niektóre osoby dodatkowo z partnerami, rodzicami lub innymi członkami rodziny).

Zbadano także jakie zajęcia stanowią podstawowe formy aktywności rezydujących w naszym kraju ankietowanych przybyszów/ki z Ukrainy. Okazuje się, że w Polsce zarobkowo pracuje w różnych formach 52,8% badanych, w tym 74,7% mężczyzn i 45,6% kobiet. Ponad połowa mężczyzn jest zatrudniona na pełnym etacie. Wśród kobiet etatowo pracuje co trzecia respondentka. Dorywczo, na umowy lub zlecenia zatrudnionych jest 6% mężczyzn i 7,5% badanych kobiet. Stosunkowo niewiele osób jest w trakcie poszukiwania pracy (4,2%).

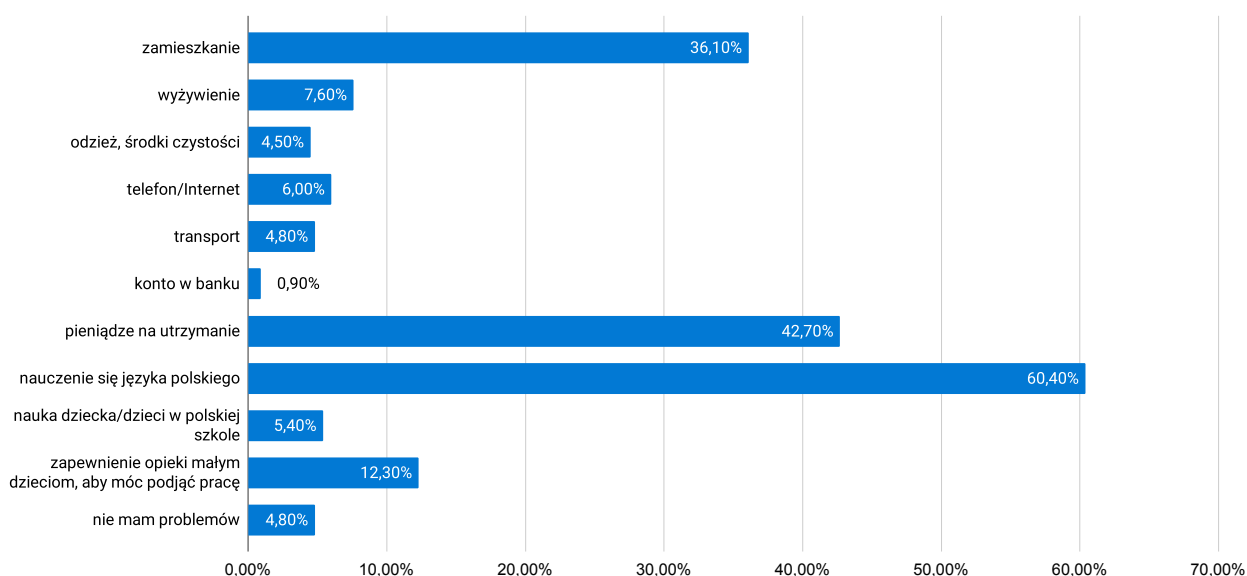
Jakie wyniki uzyskaliśmy z badania?

Wyniki badania przedstawimy w trzech kontekstach. Pierwszy z nich to PROBLEMY jakie wskazują Ukraińcy/nki mieszkający/ce w Polsce, drugi to POTRZEBY PORADNICZE, które wymagają zaspokojenia, aby zniwelować deklarowane problemy. Trzeci kontekst dotyczy DOSTĘPU DO WSPARCIA PORADNICZEGO przez migrantów/tki w czasie pobytu w Polsce, czyli ich wiedzy gdzie i na jakich zasadach mogą z poradnictwa skorzystać.

CZĘŚĆ A - WSKAZYWANE PROBLEMY

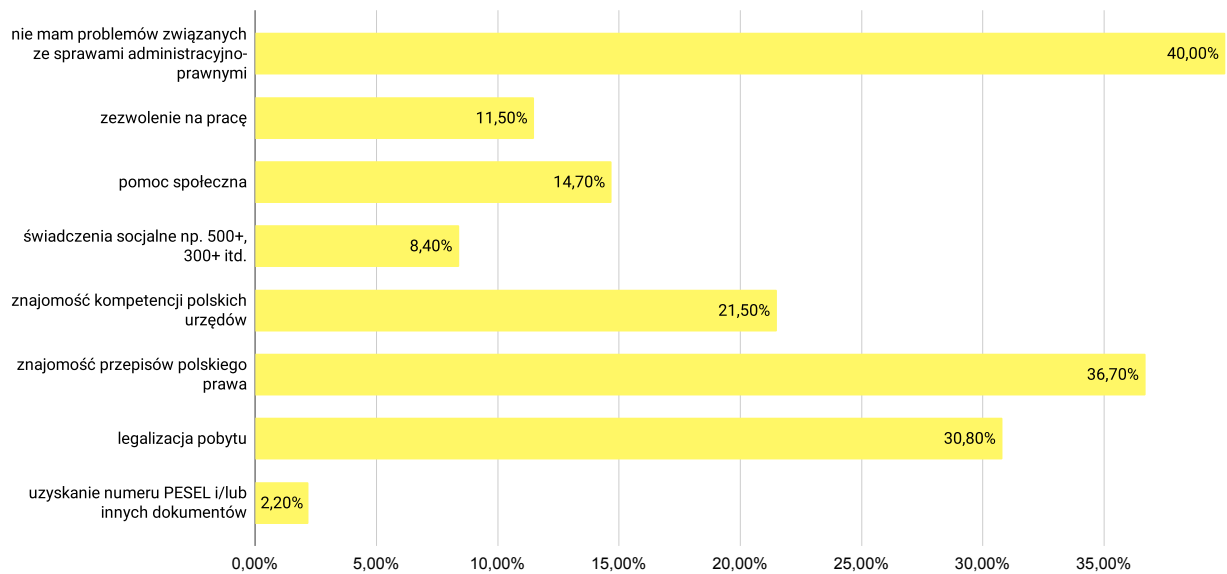
A.1 PROBLEMY ZWIĄZANE Z WARUNKAMI BYTOWYMI

W pierwszej kolejności zainteresowani byliśmy jakie problemy związane z WARUNKAMI ŻYCIA wskażą ukraińscy migranci/teki. Każda ankietowana osoba mogła wskazać dowolną ilość problemów. Z badania wynika, że na pierwszy plan wysuwają się 3 problemy: nauka języka polskiego, problemy finansowe i te związane z zamieszkaniem. W badaniu dało się zauważyć, że te 3 problemy często łączą się ze sobą (czyli było dużo osób, które wymieniały wszystkie te 3 problemy), można zatem sądzić że brak znajomości języka polskiego idzie w parze z brakiem pracy (lub słabo płatną pracą) i generuje problemy z pieniędzmi oraz mieszkaniem.

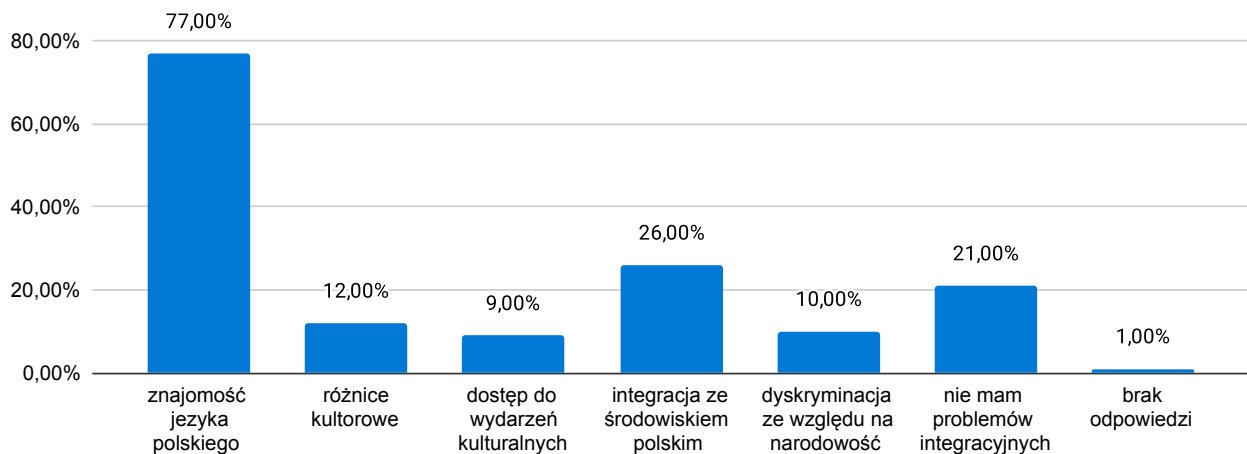
A.2 PROBLEMY ADMINISTRACYJNO-PRAWNE

W następnej kolejności sprawdzaliśmy jakie problemy ADMINISTRACYJNO-PRAWNE są najbardziej dotkliwe dla ankietowanych. Dwie piąte badanych (40%) wskazało, że nie ma żadnych problemów prawno-administracyjnych w urzędowym zabezpieczeniu swoich spraw związanych z legalizacją pobytu w Polsce i uzyskaniu świadczeń należnych migrantom/kom z Ukrainy. Mniejsza nieco jest zbiorowość migrantów/ek (ok. 37%) wskazująca na kłopoty wynikające z nieznaności przepisów polskiego prawa. Około jedna trzecia (31%) doświadcza problemów związanych z legalizacją swojego pobytu. Trzecią grupą istotnych problemów jest brak znajomości kompetencji polskich urzędów (21,5% wskazań).

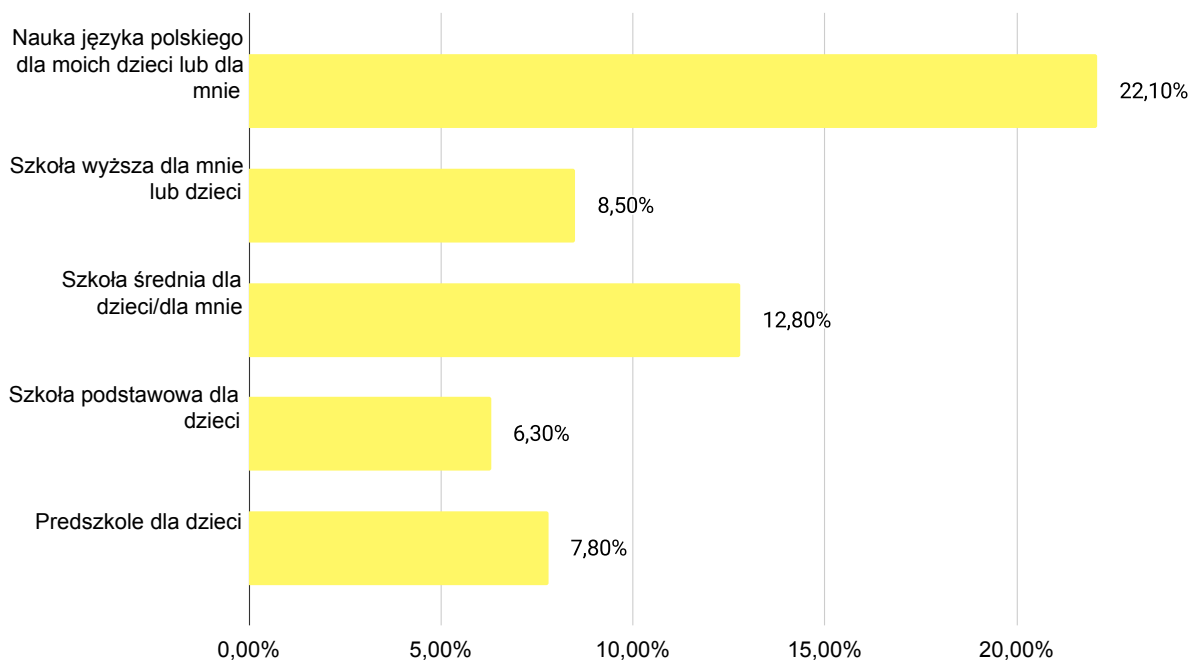
A.3 PROBLEMY ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ SPOŁECZNĄ

Kolejnym badanym problemem była INTEGRACJA SPOŁECZNA. Tutaj znowu na plan pierwszy wysunęła się znajomość języka polskiego, w drugiej kolejności badani wskazali na problemy z integracją z polskim społeczeństwem. Natomiast około 1/5 respondentów deklaruje, że nie ma żadnych problemów w tym zakresie.

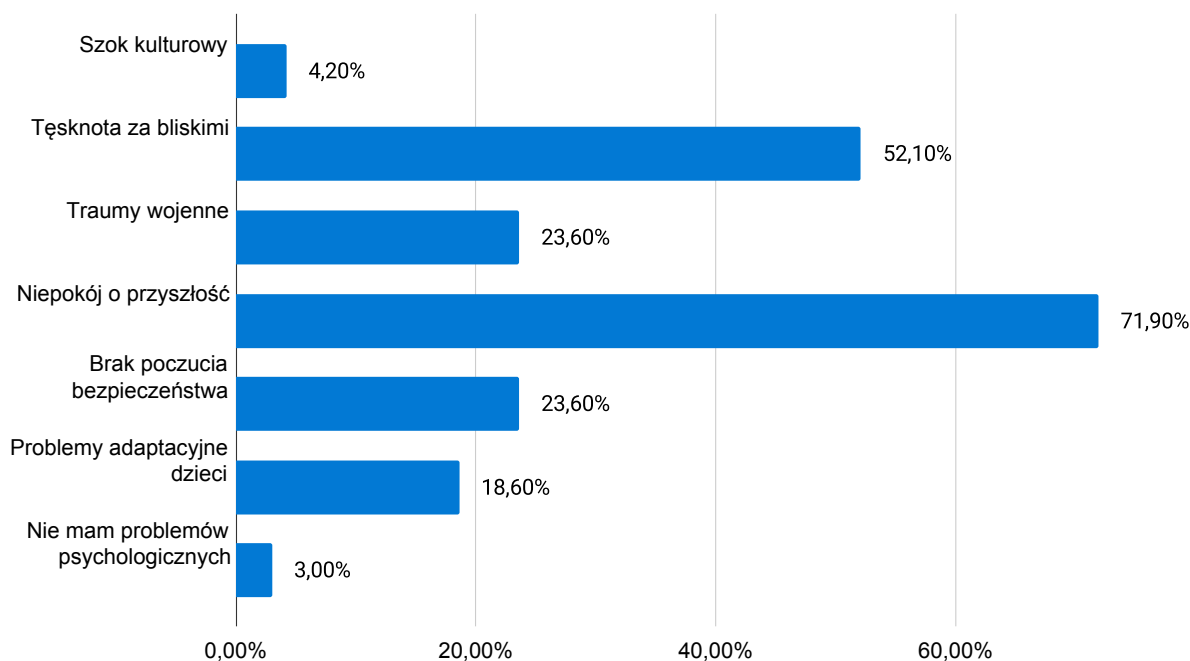
A.4 PROBLEMY ZWIĄZANE Z EDUKACJĄ

Migranci/tki Ukrainy podzielili się problemami z EDUKACJĄ SWOJĄ I DZIECI. Podstawowym problemem dla jednej piątej badanych Ukraińców/ek w naszym kraju jest zapewnienie sobie oraz swoim dzieciom nauki języka polskiego. Na drugim miejscu lokuje się wskazanie na kłopot z zapewnieniem swoim dzieciom lub sobie samej/samemu dostępu do szkoły średniej, a nieco mniej martwi się o dostęp/ wybór szkoły wyższej w Polsce.

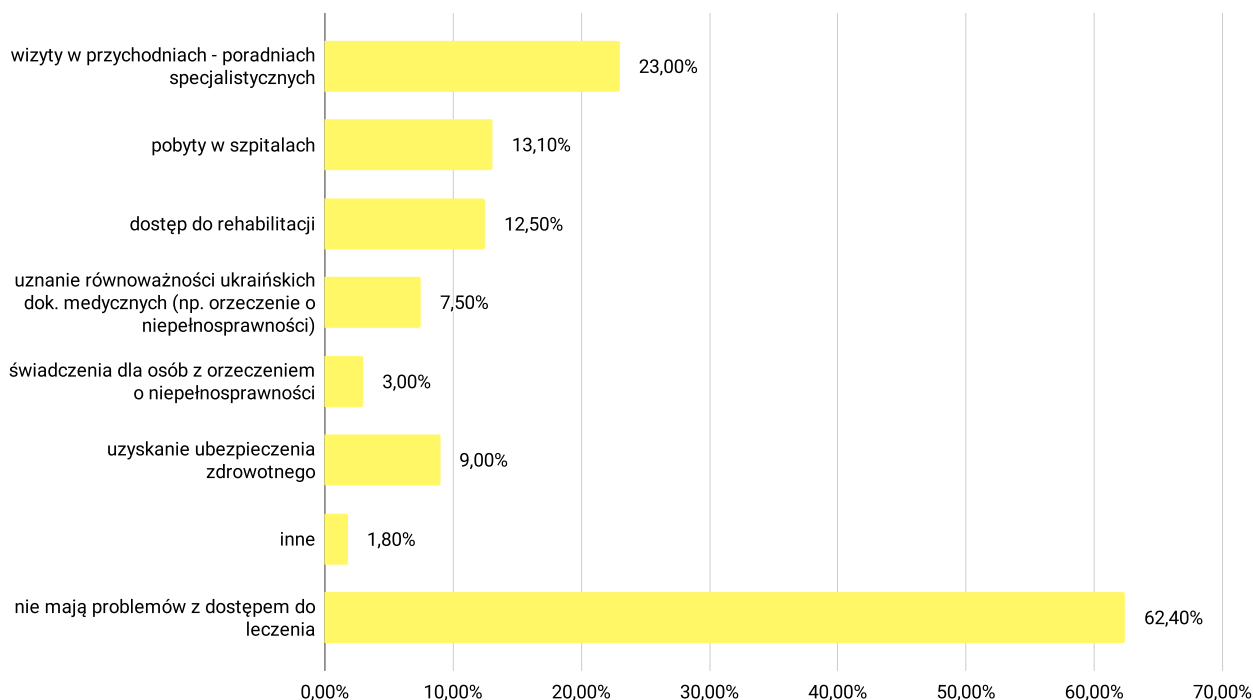
A.5 PROBLEMY PSYCHOLOGICZNE

Staraliśmy się zbadać także problemy PSYCHOLOGICZNE migrantów/tek. Nie sposób ich pominąć z racji powodów jakie spowodowały przybycie większości migrantów/tek do Polski. Jako dwa największe problemy wysuwa się niepokój o przyszłość (ponad 70% wskazań) i tęsknota za bliskimi (ponad 50% wskazań). Z brakiem poczucia bezpieczeństwa i traumami wojennymi boryka się ponad ¼ respondentów/tek.

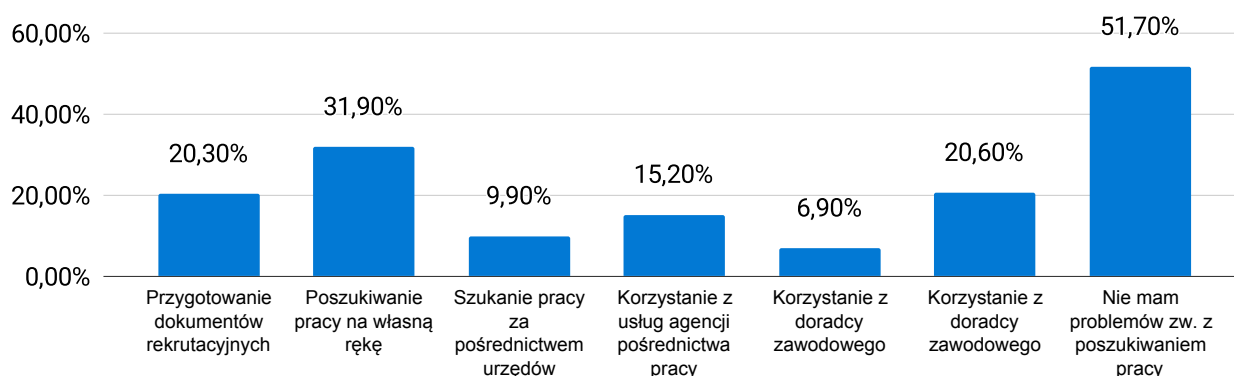
A.6 PROBLEMY ZWIĄZANE Z DOSTĘPEM DO LECZENIA

Następnie badane osoby poproszono o wskazanie z jakimi aspektami DOSTĘPU DO LECZENIA w Polsce mają oni największe problemy. Wyniki w tym zakresie rysują się dosyć optymistycznie, ponieważ ponad 62% osób deklaruje brak tego typu problemów. Jednocześnie 23% ma kłopoty z dostępem do lekarzy specjalistów, a 13% problem z pobytem w szpitalach.

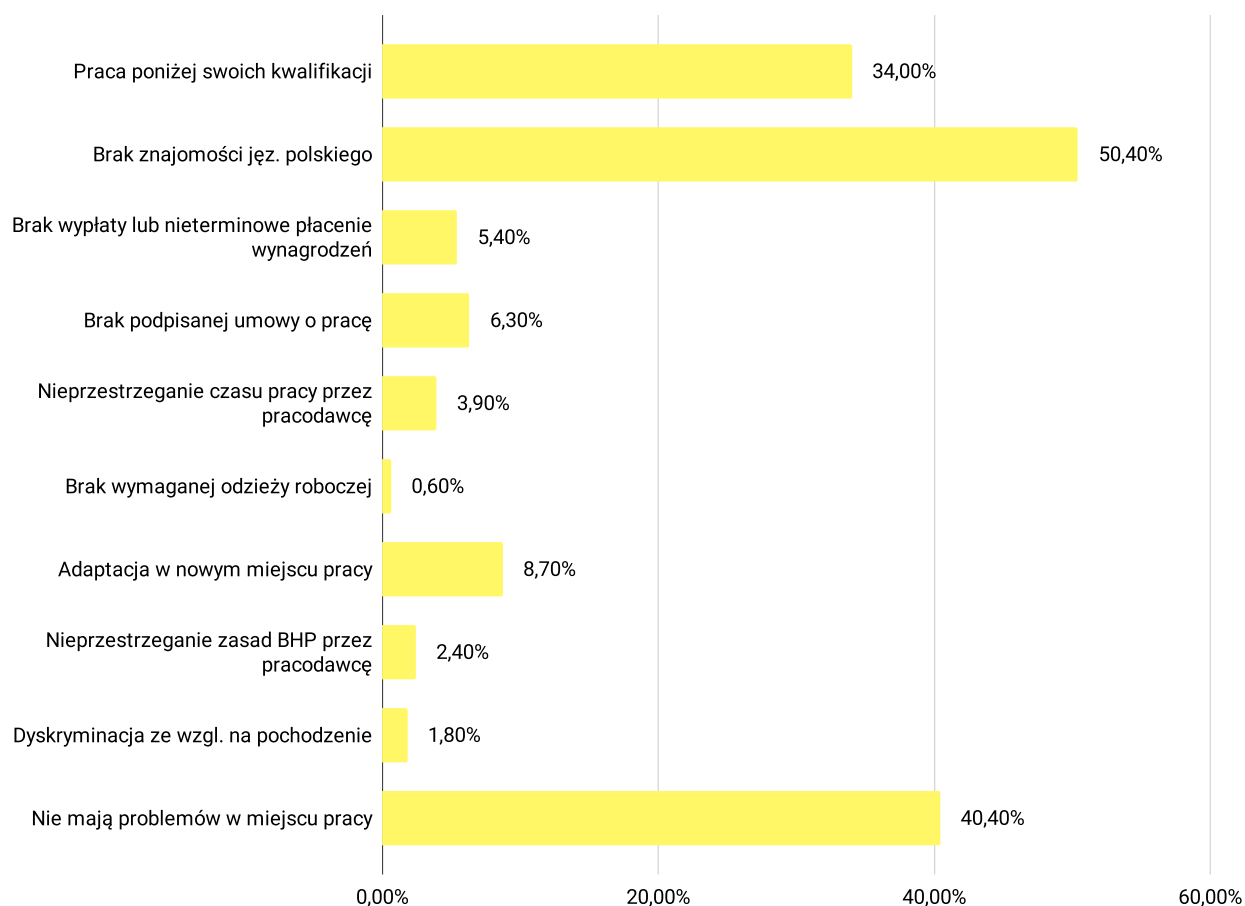
A.7 PROBLEMY ZWIĄZANE Z POSZUKIWANIEM PRACY

Kolejnym obszarem analizy badawczej była kwestia trudności w zakresie POSZUKIWANIA I ŚWIADCZENIA PRACY. Tutaj także największa liczba osób (44%) zadeklarowała brak problemów. Widoczna jest jednak różnica między odpowiedziami kobiet i mężczyzn. Zdecydowanie więcej mężczyzn deklaruje brak problemów. Największymi obserwowanymi w badaniu problemami są: poszukiwanie pracy na własną rękę, przygotowanie dokumentów rekrutacyjnych i rozmowa o warunkach pracy z pracodawcami.

A.8 PROBLEMY ZWIĄZANE ZE ŚWIADCZENIEM PRACY

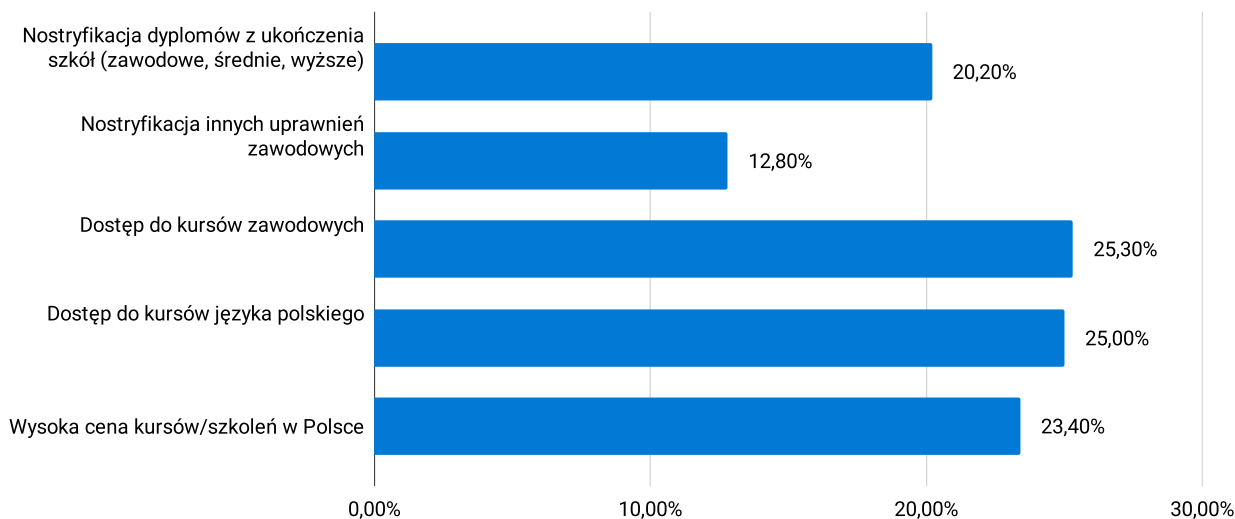
Chcąc kontynuować temat zatrudnienia zapytaliśmy respondentów/teki o problemy jakie dostrzegają w czasie ŚWIADCZENIA PRACY. Podobnie jak w poprzednim zagadnieniu najczęściej odpowiedzi świadczyło o braku problemów. Najwięcej wskazań dotyczyło problemów z brakiem znajomości języka polskiego oraz z pracą poniżej swoich kwalifikacji (niewątpliwie jedno z drugim jest powiązane).

A.9 PROBLEMY ZWIĄZANE Z POTWIERDZENIEM SWOICH UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH I NABYWANIEM KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH

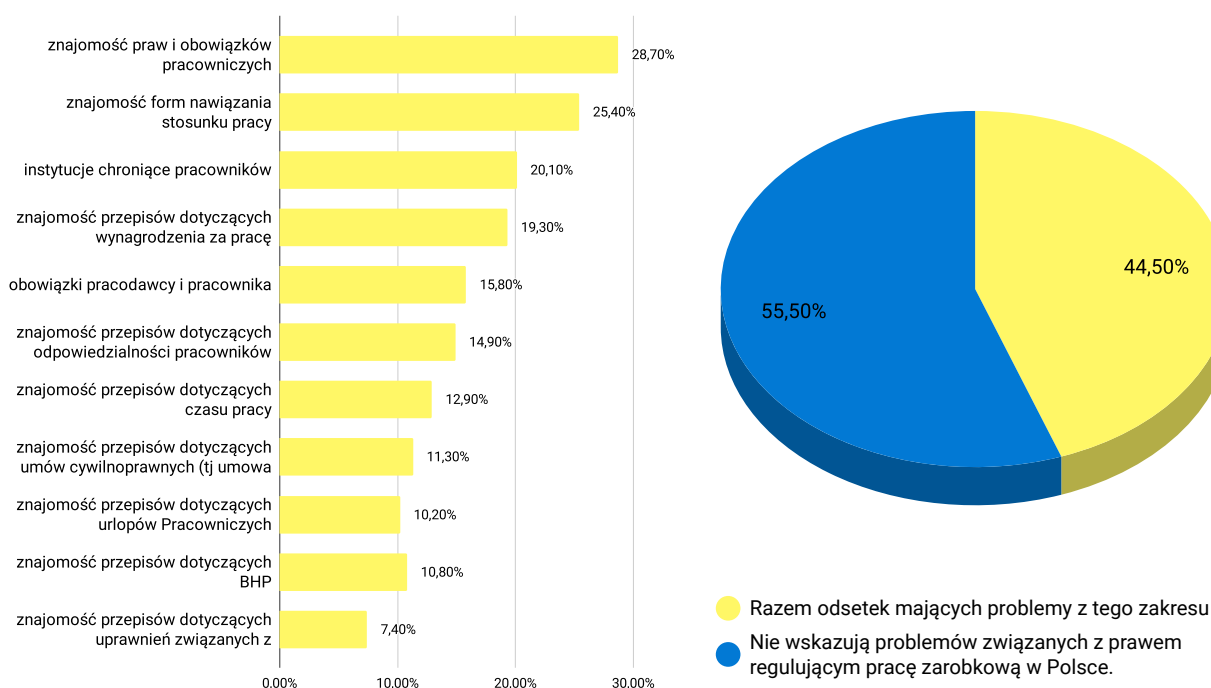
Zagadnieniem, które również analizowano w omawianym badaniu były doświadczenia ukraińskich migrantów/ek związane z POTWIERDZANIEM SWOICH UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH oraz ich PROBLEMY EDUKACYJNE wynikające z nabywania nowych umiejętności na kursach czy szkoleniach. W tym aspekcie kilka problemów wymaga odnotowania. Największy problem badani dostrzegają w dostępie do kursów zawodowych (ponad 25%), dostępie do kursu języka polskie-

go (25%). Ponad 23% uważa, że problemem są zbyt wysokie ceny kursów zawodowych w Polsce, a ponad 20% zgłasza problemy z nostryfikacją ukraińskich dyplomów.

A.10 PROBLEMY ZWIĄZANE Z PRAWEM PRACY I OCHRONĄ PRAW PRACOWNICZYCH

Ostatnim badanym zakresem w aspekcie pracy były PROBLEMY ZWIĄZANE Z PRAWEM PRACY I OCHRONĄ MIGRANTÓW WYKONUJĄCYCH PRACĘ ZAROBKOWĄ. Tutaj znowu większość osób (powyżej 55%) wskazało, że nie dostrzega takich problemów. U pozostałych pojawiały się najczęściej problemy ze znajomością praw i obowiązków pracowniczych (prawie 30%), form nawiązania stosunku pracy (ok. 1/4 badanych) oraz brak wiedzy o instytucjach chroniących pracowników (ok. 20% wskazań).

CZĘŚĆ B - WSKAZYWANE POTRZEBY

Na kanwie wskazanych doświadczeń, zarejestrowanych jako problemy kulturowe, administracyjno-prawne, psychologiczne i społeczne naszych ukraińskich respondentów/ki, pytano badane osoby o POTRZEBNE IM WSPARCIE w postaci doradztwa/konsultacji. Tą część badania przeprowadzono w taki sposób, że zapytano migrantów/teki z Ukrainy o ocenę stopnia odczuwanych potrzeb poradnictwa i wsparcia służącego rozwiązywaniu poszczególnych (wcześniej omawianych) kwestii.

Odpowiedzi posiadały wspólną kafeterię zawierającą następujące opcje do wyboru:

1. w ogóle nie potrzebuję
2. potrzebuję w bardzo niskim stopniu
3. potrzebuję w niskim stopniu
4. potrzebuję w średnim stopniu
5. potrzebuję w wysokim stopniu
6. potrzebuję w bardzo wysokim stopniu

W tej części omówimy potrzeby poradnicze/doradcze/konsultacyjne, prezentując najważniejsze wnioski w podziale na obszary analogiczne do części pierwszej gdzie omówiliśmy problemy.

B.1. POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE

WARUNKAMI BYTOWYMI

Analizowaliśmy potrzeby w zakresie potrzebnego DORADZTWA I WSPARCIA DOTYCZĄCEGO WARUNKÓW POBYTU migrantów/tek w Polsce. Wyniki badania były następujące:

- Kobiety mają wyraźnie większe potrzeby wsparcia w zakresie ogólnych problemów pobytu, niż mężczyźni.
- Młodzież od 18-25 lat częściej potrzebuje wsparcia od osób w średnim wieku, ale także osoby najstarsze odczuwają silnie deficyt znajomości języka polskiego i zarabiania pieniędzy na swoje utrzymanie.
- Najwięcej problemów i potrzeb wsparcia sygnalizują osoby niepracujące i opiekujące się dziećmi oraz domem (czyli głównie kobiety).
- Pracujący/ce na własny rachunek i specjaliści/teki z wyższym wykształceniem, osoby z zasadniczym zawodowym i wyższym wykształceniem zgłaszają więcej ważnych problemów i potrzeb wsparcia niż robotnicy/ce i uczniowie/ce/studenci/teki, oraz osoby mające średnie wykształcenie.

B.2 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE ZE SPRAWAMI ADMINISTRACYJNO PRAWNYMI

W obszarze zainteresowań badawczych znalazły się również potrzeby respondentów/ek związane ze SPRAWAMI ADMINISTRACYJNO-PRAWNYMI. Z danych wynika, że największe potrzeby poradnicze badane osoby zgłaszały w obszarach: przepisy prawa polskiego, kompetencję polskich urzędów, legalizacja pobytu. Otrzymane dane przeanalizowano i skorelowano pod kątem cech społeczno-demograficznych badanych.

Dane potwierdzają część poprzednich wniosków:

- Kobiety z zasadniczym zawodowym i wyższym wykształceniem, osoby niepracujące a opiekujące się dziećmi, pracujący na własny rachunek oraz niektórzy kierownicy i specjaliści, częściej od innych potrzebują wsparcia w zakresie spraw administracyjno-prawnych.
- W tych kwestiach wyższe potrzeby doradztwa zgłaszają aktywne zawodowo i edukacyjnie osoby w wieku średnim (26-55 lat), niż młodzi i starsi wiekiem.

B.3 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ Z POLSKIM SPOŁECZEŃSTWEM

Zidentyfikowano potrzeby poradnicze związane z INTEGRACJĄ Z POLSKIM SPOŁECZEŃSTWEM.

Po raz kolejny okazało się, że znajomość języka polskiego to fundamentalna potrzeba poradnicza związana z integracją migrantów/ek z Ukrainy w Polsce. Interpretacja badań pozwala stwierdzić, że:

- Znajomości języka polskiego – jest sprawą najtrudniejszą dla najstarszych obywateli z Ukrainy.
- Ukraińska młodzież (26-35 lat) najmocniej odczuwa różnice kulturowe, ale także potrzebuje wsparcia w dostępie do wydarzeń kulturalnych i lepszej integracji ze z polskim środowiskiem.

B.4. POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE ADAPTACJĄ ZAWODOWĄ

Potrzeby poradnicze w szeroko pojętej edukacji niezbędnej do ADAPTACJI ZAWODOWEJ W POLSCE miały swoje odzwierciedlenie w uzyskanych wartościach. Z danych wynika, że największe

potrzeby poradnicze badane osoby zgłaszały w dostępie do kursów z języka polskiego i kursów zawodowych.

- Potrzebę wsparcia w zakresie nauki języka polskiego częściej zgłaszały kobiety (34,6%), niż mężczyźni (16,8%).
- Jako ważną lub bardzo ważną potrzebę wsparcia z pomocy w skorzystaniu z kursów zawodowych zgłosiło nam 35% kobiet oraz 20,4% mężczyzn.
- Nostryfikację dyplomów ukończenia ukraińskich szkół jako ważną lub bardzo ważną potrzebę do rozwiązania zgłosiło w naszym sondażu aż 19% badanych kobiet i zaledwie 3,6% mężczyzn.

B.5 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE ZE WSPARCIEM PSYCHOLOGICZNYM

W trakcie badania ustalono POTRZEBĘ WSPARCIA PSYCHOLOGICZNEGO w obszarach najbardziej problematycznych z punktu widzenia migrantów/tek z Ukrainy.

Pozwoliło nam to poczynić następujące obserwacje:

- Kobiety wskazują na większą kumulację problemów i związanych z tym potrzeb poradniczych.
- Co czwarta Ukrainka przebywająca w Polsce potrzebuje pomocy psychologicznej ułatwiającej radzenie sobie z lękami i poczuciem niepokoju o przyszłość, co szósta z tęsknotą za bliskimi.
- Szok kulturowy nie stanowi poważniejszego problemu i dotyka przede wszystkim nieliczne panie.
- Osoby bezrobotne i najstąbiej wykształceni/one częściej sygnalizują potrzebę wsparcia psychologicznego.
- Także osoby, które na Ukrainie piastowały stanowiska kierownicze z wyższymi specjalistycznymi kompetencjami zgłaszają konieczność wsparcia poradniczego.

B.6 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE DOSTĘPEM DO LECZENIA

Poproszono również respondentów/teki o wskazanie z jakimi aspektami związanymi z DOSTĘPEM DO LECZENIA w Polsce łączą swoje największe potrzeby doradcze.

Interpretacja badań pozwala stwierdzić, że:

- Około 25% badanych zgłasza potrzeby wsparcia w zakresie umówienia wizyt w przychodniach i poradniach specjalistycznych.
- Po ok 13% respondentów/tek zgłosiło konieczność doradztwa dotyczącego korzystania z rehabilitacji oraz pobytów w szpitalach.
- Kolejne ok. 10% ukraińskich rezydentów/ek wskazało chęć uczestnictwa w poradnictwie obejmującym uzyskanie ubezpieczenia zdrowotnego.
- Kwestia uzyskania ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce okazuje się być ważnym obszarem trudności i potrzebą poradniczą dla osób niepracujących, które opiekują się dziećmi oraz dla aktywnych zawodowo i biznesowo.

B.7 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE POSZUKIWANIEM ZATRUDNIENIA

Wśród problematyki badawczej znalazła się kwestia wsparcia poradniczego związanego z POSZUKIWANIEM ZATRUDNIENIA.

Respondenci zgłosili nam następujące potrzeby w zakresie wsparcia:

- Najwięcej grup deklaruje trudności w samodzielnym poszukiwaniu zatrudnienia i oczekuje wsparcia w tym zakresie.
- Osoby z wyższym wykształceniem oraz te zajmujące wyższe stanowiska w ojczyźnie deklarują potrzebę poradnictwa związaną z przygotowaniem dokumentów rekrutacyjnych.
- Dla osób niepracujących oraz średniego personelu najbardziej wskazane jest wsparcie w zakresie przygotowania się do rozmowy w sprawie pracy.

B.8 POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE ZE ŚWIADCZENIEM PRACY

Badani wypowiedali się na temat swoich potrzeb poradniczych związanych ze ŚWIADCZENIEM PRACY.

Należy wspomnieć tu o następujących wymienionych potrzebach:

- Dla zdecydowanej większości grup badanych najistotniejsza potrzeba poradnicza jest związana z pracą poniżej swoich kwalifikacji.
- Dla osób z wykształceniem zawodowym i studentów/tek/uczniów/nic największa potrzeba wsparcia jest związana z problemem nieterminowej wypłaty wynagrodzeń.

B.9. POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE Z NOSTRYFIKACJĄ I NABYWANIEM UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH

Analizowanym zagadnieniem w omawianym badaniu były także doświadczenia ukraińskich migrantów/tek związane z POTWIERDZANIEM SWOICH UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH ORAZ ICH POTRZEBY EDUKACYJNE wynikające z nabywania nowych umiejętności na kursach czy szkoleniach w Polsce.

Interpretacja badań pozwala zaobserwować, że:

- Kobiety deklarują większe potrzeby poradnicze zakresie nostryfikacji dyplomów i edukacji zawodowej w Polsce, niż mężczyźni. Nostryfikację dyplomów ukończenia ukraińskich szkół jako ważną lub bardzo ważną potrzebę wsparcia poradniczego zgłosiło aż 19% badanych kobiet i zaledwie 3,6% mężczyzn. Nostryfikację innych uprawnień zawodowych jako ważną i bardzo ważną sprawę zgłosiło nam 5,6% kobiet oraz 1,2% ukraińskich mężczyzn.
- Na pierwszy plan wybija się pomoc w zakresie dostępu do kursów języka polskiego oraz dostępu do kursów i szkoleń zawodowych.

B.10. POTRZEBY PORADNICZE ZWIĄZANE PRAWEM PRACY

Wiedza związana z PRAWEM REGULUJĄCYM PRACĘ ZAROBKOWĄ, czyli taka która rzutuje na zabezpieczenie interesów osób podejmujących zobowiązania zawodowe była także przedmiotem naszego badania.

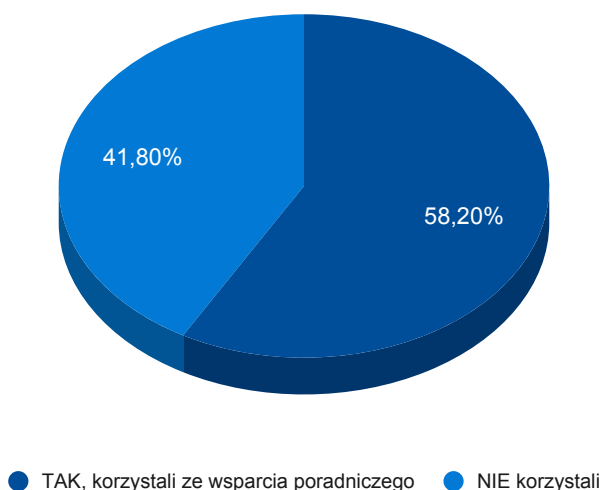
Pozwoliło nam to poczynić następujące obserwacje:

- Problemy z wiedzą o prawie pracy i zasadach ochrony osób zatrudnionych są wyraźniej odczuwane przez osoby, które nie podejmują aktywności zarobkowej.
- Najwięcej odsetkowo zgłoszeń od grupy osób pracujących dotyczy znajomości praw i obowiązków pracowniczych (łącznie 16,4% odpowiedzi 4+5+6 na skali ocen).
- Potrzebą poradniczą jest także zaznajomienie badanych z różnymi formami nawiązywania stosunku pracy, przepisami regulującymi zasady wynagradzania za pracę, wiedzą dotyczącą przepisów regulujących obowiązki i prawa pracodawcy oraz pracownika (w każdym z aspektów po kilkanaście % osób wskazało jako ważną lub bardzo ważną potrzebę)

CZEŚĆ C - DOSTĘPU DO WSPARCIA PORADNICZEGO

C.1 DOŚWIADCZENIE W KORZYSTANIU Z PORADNICTWA W POLSCE

W kręgu zainteresowań badaczy znalazł się stopień korzystania z różnych rodzajów wsparcia poradniczego przez migrantów/teki z Ukrainy w czasie pobytu w Polsce. Z deklaracji uczestników/czek badania wynika, że większość z nich (58,2%) skorzystało z jakiejś formy doradztwa w Polsce.

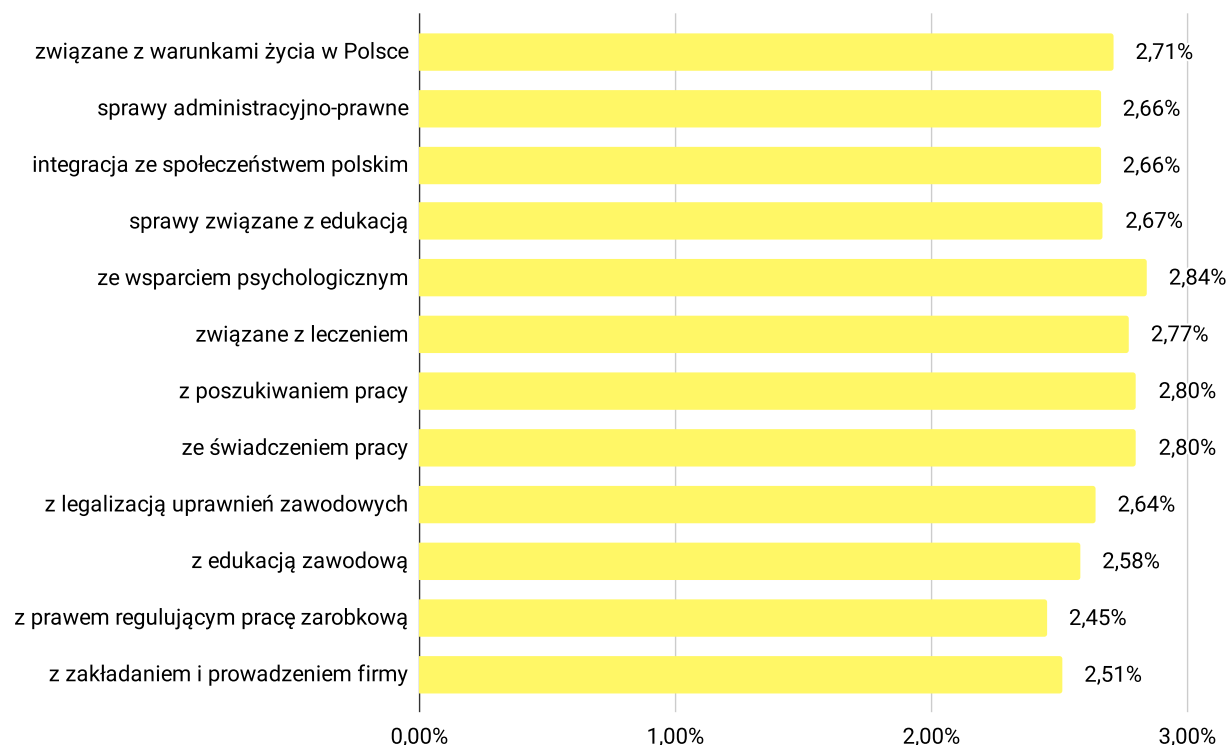
C.2 DOSTĘP DO PORADNICTWA W POLSCE

Pytaliśmy także o wiedzę nt. możliwości skorzystania z doradztwa w przypadku takiej potrzeby. Dość wysoki odsetek osób deklaruje wiedzę o organizacjach oferujących usługi doradcze. W tym zakresie najgorzej ma się sytuacja wśród osób z najstarszej kategorii wiekowej i wśród kręgów słabiej wykształconych.

W badaniu widać zdecydowaną różnicę między osobami, które brały udział w doradztwie, w stosunku do osób, które z takiej pomocy dotychczas nie korzystały. Różnica ta dotyczy wiedzy o miejscach oraz zasadach świadczenia poradnictwa – osoby już korzystające dobrze wiedzą gdzie szukać innych rodzajów doradztwa w razie potrzeby, natomiast osoby które nigdy nie korzystały mają nikłe o tym pojęcie.

Do respondentów/ek zwrócono się też z pytaniami o ich osobistą ocenę stopnia dostępności wsparcia poradniczego w dwunastu różnych obszarach. Wyrażali te oceny na skali gdzie:

1. nie mam zdania (na temat dostępności doradztwa)
2. bardzo niski dostęp
3. niski poziom dostępu
4. średni poziom dostępu
5. wysoki poziom dostępu
6. bardzo wysoki poziom dostępności.

Rozkłady ocen świadczą o co najwyżej dostatecznym wyniku dla każdej z ocenianych sfer doradztwa czy wsparcia służącego potrzebom migrantów/ek z Ukrainy.

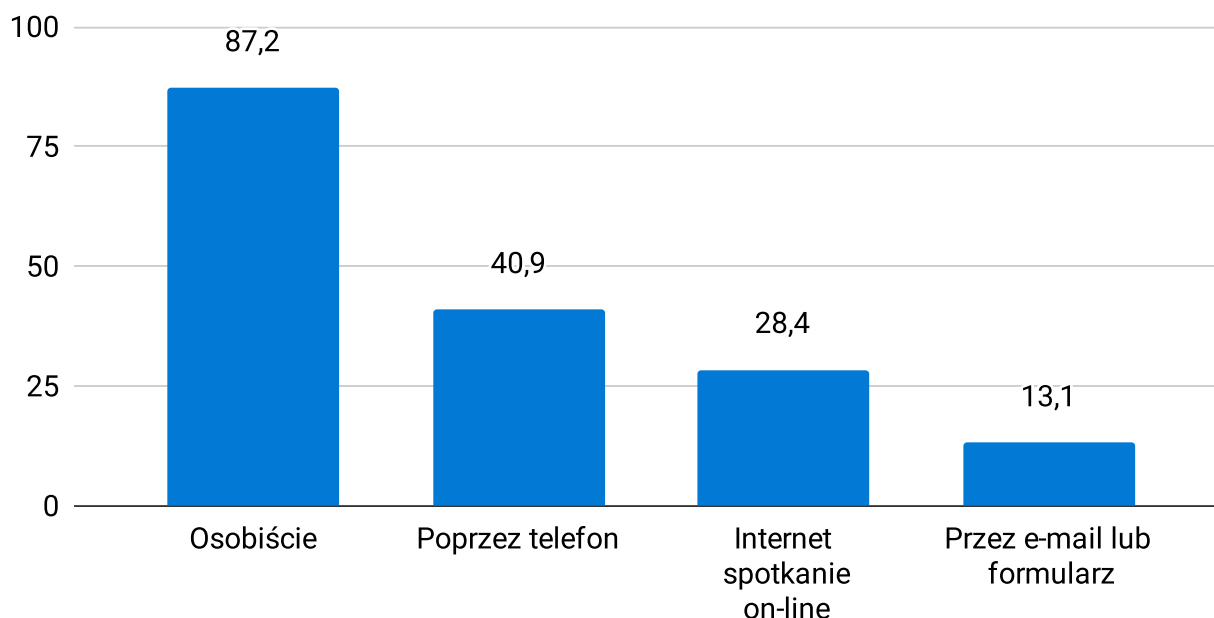
Najlepsze oceny zyskują wsparcie psychologiczne, wsparcie związane z poszukiwaniem pracy, warunkami życia w Polsce oraz z warunkami leczenia.

Stosunkowo najgorsze są oceny wsparcia służącego poznaniu polskiego prawa regulującego pracę zarobkową, zakładania i prowadzenia własnej firmy oraz warunków świadczenia pracy.

Kobiety nieznacznie lepiej niż mężczyźni oceniają dostępne/uzyskiwane wsparcie w analizowanych zakresach.

C.3 FORMY PROWADZENIA PORADNICTWA

Ostatnim zagadnieniem objętym sondażowym badaniem było pytanie o preferowane przez naszych respondentów/teki formy korzystania ze wsparcia doradczego.

- Zdecydowanie preferowane są formy wsparcia poprzez doradztwo osobiste, realizowane w kontakcie bezpośrednim ze specjalistą w danym zakresie spraw.
- Zainteresowaniem spotkała się też forma porady telefonicznej oraz on-line.
- Mężczyźni częściej od kobiet gotowi są na doradztwo za pośrednictwem telefonu i poprzez spotkania on-line.
- Badani rezydenci/teki z Ukrainy wyraźnie nie uznają za przydatne formy wsparcia oferowane poprzez internetowy mailing lub anonimowe formularze. Kobiety nieco chętniej dopuszczają te ostatnie formy jako użyteczne, niż mężczyźni.

CZĘŚĆ D - PODSUMOWANIE I GŁÓWNE WNIOSKI

Przeprowadzone badanie obejmowało szerokie kwestie problemowe związane ze wsparciem poradniczym oferowanym ludności ukraińskiej w Polsce, trudnościami, jakie napotykają cudzoziemcy/ki w naszym kraju oraz potrzebami doradczymi niezbędnymi do niwelowania komplikacji, kryzysów i problemów życia na obczyźnie.

Analiza wszystkich wyników badań pozwoliła wyciągnąć ogólne wnioski dotyczące życia społeczności ukraińskiej w Polsce tj.:

- Optymalne przystosowanie do życia w Polsce większości ukraińskich przybyszów/ek.
- Najważniejszym czynnikiem maladaptacyjnym jest niski poziom znajomości języka polskiego. Dopiero wysoka lub bardzo dobra znajomość naszego języka daje ukraińskim rezydentom/kom w Polsce względnie swobodne możliwości funkcjonowania na rynku pracy i w życiu codziennym.
- Ukraińskie kobiety znacznie wyżej niż mężczyźni są obciążone problemami organizowania opieki domowej nad dziećmi i łączenia jej z ewentualną pracą zarobkową.
- Ukraińskie kobiety potrzebują większego zakresu wsparcia i trudniej radzą sobie w procesie adaptacji do życia w polskim środowisku kulturowo-społecznym.
- Barierą w aktywizacji zawodowej ukraińskich kobiet opiekujących się dziećmi jest problem braku opieki nad dzieckiem/dziećmi.
- Ukraińskie kobiety wykazują mniejszą sprawność w podejmowaniu relacji z instytucjami, a przy tym przejawiają wyższy poziom lęku o przyszłość swoją i bliskich, oraz o bezpieczeństwo bytowe własnych rodzin.
- Ukraińscy specjaliści/teki, osoby o wyższych kwalifikacjach mają poważny problem z odbudową dobrego statusu zawodowego.
- Osoby z najstarszej grupy wiekowej, tj. 60+, mają wysoki poziom trudności z adaptacją w Polsce.
- Wsparcie ludności ukraińskiej jest istotnie niezbędne i powinno zostać ukierunkowane.
- Największa pomoc powinna docierać do około 25-26% najmniej zabezpieczonych osób rezydujących w Polsce populacji Ukraińców/nek.

Zebrany, obszerny materiał badawczy pozwolił na wyciągnięcie wniosków we wszystkich obszarach problematyki badawczej. Szczegółowe wnioski z badania przedstawiamy poniżej:

Wnioski związane z PROBLEMAMI:

Problemy związane z warunkami życia

- Trudności wynikają głównie z niskiego poziomu znajomości języka polskiego.
- Kluczowym problemem jest zdobycie środków finansowych na swoje utrzymanie.
- Istotnym problemem jest zapewnienie sobie odpowiednich warunków zamieszkania.

Problemy związane ze sprawami administracyjno-prawnymi

- Problemy wynikają głównie z nieznaności przepisów polskiego prawa.
- Kluczowy problem związany jest z legalizacją pobytu w Polsce.

Problemy związane z integracją z polskim społeczeństwem

- Podstawowym źródłem problemu integracji ze społeczeństwem polskim jest słaba lub niewystarczająco dobra znajomość języka polskiego.
- Co dziesiąta badana osoba z Ukrainy mieszkająca w Polsce spotkała się z przejawami dyskryminacji ze względów narodowościowych.

Problemy związane z edukacją

- Podstawowym źródłem problemów edukacyjnych jest słaba lub niewystarczająco dobra znajomość języka polskiego.
- Występuje niewystarczająca podaż kursów języka polskiego zapewniających pomoc w nauce dzieciom i osobom dorosłym.
- Ukraińska młodzież i osoby dorosłe sygnalizują problemy w dostępie do szkół średnich i wyższych.

Problemy psychologiczne

- Kluczowym problemem jest zgeneralizowany niepokój o przyszłość swoją i bliskich osób.
- Istotnym problemem jest silny dyskomfort psychologiczny wynikający z rozłąki z bliskimi i tęsknoty za ich obecnością w swoim życiu.
- Ukraińskie kobiety przejawiają większą kumulację problemów psychologicznych.
- Pobyt w Polsce znacznie łagodzi brak poczucia bezpieczeństwa Ukraińców/ek.
- Poważny zasięg problemów psychologicznych występuje wśród najstabilniej wykształconych Ukraińców i Ukrainek oraz osób, które na Ukrainie piastowały stanowiska kierownicze z wyższymi specjalistycznymi kompetencjami.

Problemy związane z dostępem do leczenia

- Największe trudności związane są z dostępem do lekarzy specjalistów, korzystaniem z rehabilitacji i pobytami w szpitalach.
- Osoby z wykształceniem zasadniczym, podstawowym, zawodowym przygotowaniem - jako także słabiej radzące sobie z językiem polskim - mają największy deficyt w zapewnianiu sobie wizyt w poradniach specjalistycznych.

Problemy z poszukiwaniem pracy

- Problemy z poszukiwaniem pracy są silnie skorelowane z poziomem znajomości języka polskiego.
- Wysoki stopień trudności z poszukiwaniem pracy mają osoby pracujące na Ukrainie jako robotnicy/e.
- Problemy z aktywizacją zawodową i ochroną swoich uprawnień na polskim rynku pracy sygnalizują osoby, które na Ukrainie uzyskały wyższe wykształcenie oraz pełniły funkcje kierownicze i wyższe specjalistyczne.
- Wsparcie w zakresie samodzielnego poszukiwania zatrudnienia najbardziej potrzebne jest niepracującym kobietom, zajmującym się domem i dziećmi, jak też osobom funkcjonującym w swoim kraju jako robotnicy/e oraz wyższa kadra kierownicza i specjaliści/teki.
- Ukraińskie kobiety wyraźnie częściej niż mężczyźni mają problemy z nawiązywaniem stosunków z instytucjami pośrednictwa pracy.

Problemy związane ze świadczeniem pracy

- Kluczowym problemem jest zabezpieczenie warunków zatrudnienia i świadczeń związanych z umowami o pracę/zlecenie.
- Wykonywanie pracy poniżej swoich kwalifikacji zawodowych.
- Najważniejszą przeszkodą w zabezpieczeniu swoich praw jest ponownie sygnalizowany brak dobrej znajomości języka polskiego - problem zarówno dla kobiet jak i mężczyzn.
- Niepracujące kobiety, które zajmują się domem i dziećmi są grupą o wysokim stopniu trudności zabezpieczenia warunków zatrudnienia i świadczeń związanych z umowami o pracę/zlecenie.
- Pracownicy/e narodowości ukraińskiej odczuwają dyskryminacji ze względu na pochodzenie narodowe zarówno w środowisku pracy jak i w czasie ustalania warunków zatrudnienia (ale nie jest to duży odsetek migrantów/tek).
- Szczególnie młodzi/e pracownicy/e narodowości ukraińskiej z grup wiekowych 18-25 i 26-35 lat odczuwają dyskryminację ze względu na pochodzenie narodowe zarówno w środowisku pracy jak i w czasie ustalania warunków zatrudnienia.

Problemy z legalizacją uprawnień zawodowych i edukacją służącą podnoszeniu kwalifikacji

- Nostryfikacja dyplomów ukończenia ukraińskich szkół i uprawnień zawodowych jest problemem dla ok.1/3 Ukraińców/ek.
- Brak znajomości języka polskiego jest barierą w korzystaniu z kursów i szkoleń zawodowych w Polsce
- Wysokie ceny kursów i szkoleń zawodowych w Polsce są barierą w uzupełnianiu kwalifikacji.

Problemy związane z prawem pracy i ochroną migrantów wykonujących pracę zarobkową

- Najczęściej sygnalizowanymi deficytami kompetencyjnymi jest brak wiedzy nt.: praw i obowiązków pracowniczych, form nawiązywania stosunku pracy, instytucji chroniących prawa i interesy pracowników w Polsce.
- Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni deklarują nieznaną przepisy prawa pracy.
- Mężczyźni nieco częściej od kobiet deklarują problemy ze znajomością przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w swoim miejscu zatrudnienia.

Wnioski związane z POTRZEBAMI PORADNICZYMI

Potrzeby poradnicze związane z warunkami życia

- Ukraińcy/ki wskazują na potrzeby poradnicze dot. warunków życia z obszarów: nauka języka polskiego, środki finansowe na codzienne funkcjonowanie, zapewnienie zamieszkania.
- Ukraińskie kobiety mają wyraźnie większe potrzeby wsparcia w zakresie ogólnych problemów pobytu niż mężczyźni.
- Młodzież od 18-25 roku częściej niż osoby w średnim wieku potrzebuje wsparcia poradniczego dot. warunków życia.
- Osoby najstarsze odczuwają konieczność poradnictwa w zakresie pozyskiwania środków finansowych na codzienne funkcjonowanie.
- Pracujący na własny rachunek i specjaliści z wyższym wykształceniem, osoby z zasadniczym zawodowym i wyższym wykształceniem zgłaszają więcej ważnych problemów i potrzeb wsparcia niż robotnicy i uczniowie/studenci, oraz osoby mające średnie wykształcenie.

Potrzeby poradnicze związane ze sprawami administracyjno-prawnymi

- Ukraińcy/nki zgłaszają największe potrzeby poradnicze w obszarach: przepisów prawa polskiego, kompetencji polskich urzędów, legalizacji pobytu.
- Migranci/cki potrzebują wsparcia w zakresie spraw administracyjno-prawnych i zgłaszają je głównie: kobiety z zasadniczym zawodowym i wyższym wykształceniem, osoby niepracujące i opiekujące się dziećmi, pracujący na własny rachunek, niektórzy kierownicy i specjaliści.
- Wyższe potrzeby doradztwa związanego ze sprawami administracyjno-prawnymi zgłaszają osoby aktywne zawodowo i edukacyjnie w wieku średnim (26-55 lat), niż młodzi i starsi wiekiem.

Potrzeby poradnicze związane z integracją z polskim społeczeństwem

- Głównym powodem potrzeby wsparcia poradniczego związanego z integracją z polskim społeczeństwem jest problem w komunikacji w języku polskim.
- Potrzeby poradnicze zgłaszają głównie kobiety, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz osoby niepracujące z powodu zajmowania się dziećmi i domem.
- Ukraińska młodzież (26-35 lat) potrzebuje wsparcia w dostępie do wydarzeń kulturalnych i lepszej integracji z polskim środowiskiem.

Potrzeby poradnicze związane z edukacją

- Największe potrzeby poradnicze są związane z dostępem do kursów języka polskiego oraz kursów zawodowych.
- Ukraińskie kobiety częściej niż mężczyźni zgłaszają potrzebę porady w zakresie nostryfikacji dyplomów ukończenia ukraińskich szkół.

Potrzeby poradnicze związane z aspektami psychologicznymi

- Najczęstsze powody zgłaszania potrzeb poradnictwa psychologicznego to niepokój o przyszłość oraz tęsknota za bliskimi.
- Ukraińskie kobiety częściej niż mężczyźni zgłaszają potrzebę poradnictwa psychologicznego.
- Osoby bezrobotne i najslabiej wykształcone częściej niż inne grupy sygnalizują potrzebę wsparcia psychologicznego.
- osoby, które na Ukrainie piastowały stanowiska kierownicze, z wyższymi specjalistycznymi kompetencjami zgłaszają konieczność wsparcia poradniczego.

Potrzeby poradnicze związane z dostępem do leczenia w Polsce

- Ukraińcy/ki zgłaszają potrzeby wsparcia poradniczego w zakresie umówienia wizyt w przychodniach i poradniach specjalistycznych oraz korzystania z rehabilitacji i pobytów w szpitalach.
- Poradnictwo obejmujące uzyskanie ubezpieczenia zdrowotnego to kolejna potrzeba poradnicza w zakresie problematyki dostępu do leczenia w Polsce.

Potrzeby poradnicze związane z poszukiwaniem pracy

- Najwięcej Ukraińców/ek deklaruje trudności w samodzielnym poszukiwaniu zatrudnienia i oczekuje wsparcia w tym zakresie.
- Ukraińskie kobiety częściej niż mężczyźni zgłaszają potrzebę spotkań doradczych wynikających z problemów w aktywizacji zawodowej.
- Osoby ze słabą znajomością języka polskiego zgłaszają potrzebę wsparcia poradniczego i głównie są zainteresowane uzyskaniem pomocy w kwestii przygotowania dokumentów rekrutacyjnych.
- Osoby z wyższym wykształceniem oraz zajmujące wyższe stanowiska w ojczyźnie deklarują potrzebę poradnictwa związaną z przygotowaniem dokumentów rekrutacyjnych. Sytuacja ta prawdopodobnie wynika z faktu, że ta grupa osób sięga po wyższe stanowiska i stąd konieczność przygotowania profesjonalnej dokumentacji rekrutacyjnej (w tym prawdopodobnie nostryfikacja niektórych uprawnień itd).
- Osoby niepracujące oraz średni personel za najbardziej potrzebne uznały wsparcie w zakresie przygotowania się do rozmowy w sprawie pracy.

Potrzeby poradnicze związane ze świadczeniem pracy

- Dla zdecydowanej większości Ukraińców/ek najistotniejsza potrzeba poradnicza jest związana z problemem pracy poniżej swoich kwalifikacji.
- Osoby z wykształceniem zawodowym i pracujący studenci/uczniowie uznały tematykę nieterminowej wypłaty wynagrodzeń jako największą potrzebę wsparcia poradniczego.
- Osoby bezrobotne chciałyby uzyskać doradztwo dotyczące zasad BHP.

Potrzeby poradnicze związane z legalizacją uprawnień zawodowych i edukacją zawodową

- Ukraińcy/ki za najistotniejsze uznali/ły wsparcie poradnicze związane z dostępem do nauki języka polskiego i kursów zawodowych.
- Ukraińskie kobiety deklarują większe niż mężczyźni potrzeby poradnicze z zakresu nostryfikacji dyplomów i edukacji zawodowej w Polsce.

Potrzeby poradnicze związane z prawem regulującym pracę zarobkową

- Problemy z wiedzą o prawie pracy i zasadach ochrony, a w ślad za tym potrzebę poradniczą najmocniej odczuwają osoby, które nie podejmują aktywności zarobkowej w Polsce.
- Osoby, które świadczą pracę i tym samym zyskują wystarczający poziom wiedzy o prawach pracowniczych, w większości nie zgłaszają potrzeb wsparcia poradniczego w tym zakresie.
- Najwięcej potrzeb poradniczych dotyczy znajomości praw i obowiązków pracowniczych, znajomości różnych form nawiązywania stosunku pracy, przepisów regulujących zasady wynagradzania za pracę, przepisów regulujących obowiązki i prawa pracodawcy oraz pracownika.

PREFERENCJE

Preferowane formy wsparcia poradniczego

- Ukraińcy/nki są zwolennikami/czkami formy wsparcia bezpośredniego, poprzez doradztwo osobiste, realizowane w kontakcie ze specjalistą.
- Zainteresowaniem migrantów/ek z Ukrainy spotkała się też forma porady telefonicznej oraz on-line.
- Ukraińscy mężczyźni częściej od kobiet gotowi są na doradztwo za pośrednictwem telefonu i poprzez spotkania on-line.
- Rezydenci/tki z Ukrainy wyraźnie nie uznają za przydatne formy wsparcia oferowane poprzez internetowy mailing lub anonimowe formularze.

ZAKOŃCZENIE

Mamy nadzieję, że oddana w Państwa ręce broszura będzie dla Państwa inspiracją i motywacją do dalszych, bardziej efektywnych działań na rzecz społeczności ukraińskiej w Polsce. Staraliśmy się zbadać wiele aspektów, a na problematykę badania spojrzeć oczami migrantów/tek – naszych klientów/tek potrzebujących wsparcia. Rozmawialiśmy z osobami, które korzystały w przeszłości z jakiegoś rodzaju poradnictwa/doradztwa/konsultacji w Polsce i z takimi, którzy z jakichś powodów nie korzystali nigdy. Wszystkie te wypowiedzi ułożyliśmy w raport, a następnie w broszurę i przekazujemy Państwu pod rozwagę.

Dziękujemy wszystkim naszym respondentom i respondentkom za wszystkie rozmowy, jest to Ich wkład we wspólne dzieło 😊

Odbiorcom broszury – organizacjom i osobom niosącym pomoc obywatelom i obywatelkom Ukrainy w różnych formach – jeszcze raz dziękujemy za wielkie serca i ogromne kompetencje. Dzięki Państwa oddaniu ofiary konfliktu zbrojnego znajdują miejsce, które mogą nazywać DOMEM 😊